

HI08

kertauskurssi

HI05 Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen historia pikana

n. 1150 - 1808

Siis Ruotsi(-Suomen)

Suomen historia pikana, n. 1150 – 1808

Pistä aikajärjestykseen Suomen historian merkkipaaluja.

- Parin kanssa
- Ensin ilman apuvälineitä
- **Sitten oppikirja (netti)**
- Nuijasota
- Suuri Pohjansota
- Kalmarin Unioni
- Turku ja Turun tuomiokirkko
- Kustaa Vaasa valtaan, Suomi luterilaiseksi
- Suomen sota
- Raamattu kokonaan Suomeksi
- Hattujen sota
- Turun Akatemia
- Liikkalan nootti, Anjalan liitto ja Värälän rauha
- 30-vuotinen sota ja hakkapeliitat
- Ristiretket Suomeen
- Pähkinäsaaren rauha
- Iso viha
- Turun rauha

Vastaukset merkkipaaluihin

- Ristiretket Suomeen v. 1150→
- Turku ja Turun tuomiokirkko v. 1300
- Pähkinäsaaren rauha v. 1323
- Kalmarin Unioni v. 1397-1521
- Kustaa Vaasa valtaan, Suomi luterilaiseksi v. 1523
- Nuijasota v. 1596-1597
- 30-vuotinen sota ja hakkapeliitat v. 1618-1648
- Turun Akatemia v. 1640
- Raamattu kokonaan Suomeksi v. 1642
- Suuri Pohjansota v. 1700-1721
- Iso viha v. 1714-1721
- Hattujen sota v. 1742-1743
- Turun rauha v. 1743
- Liikkalan nootti, Anjalan liitto ja Värälän rauha v. 1788-1789
- Suomen sota v. 1809

Ruotsin ajan perintö: Suomen itärajan kehitys

Tehtävä

- Miten Suomen itäraja on muuttunut kartoissa?
- Mitkä tekijät selittävät muutoksia?

Stolbovan rauha 1617

Uudenkaupungin rauha 1721

Turun rauha 1743

Haminan rauha 1809*

■ Ruotsiin liitetty alue ■ Ruotsin menettämä alue

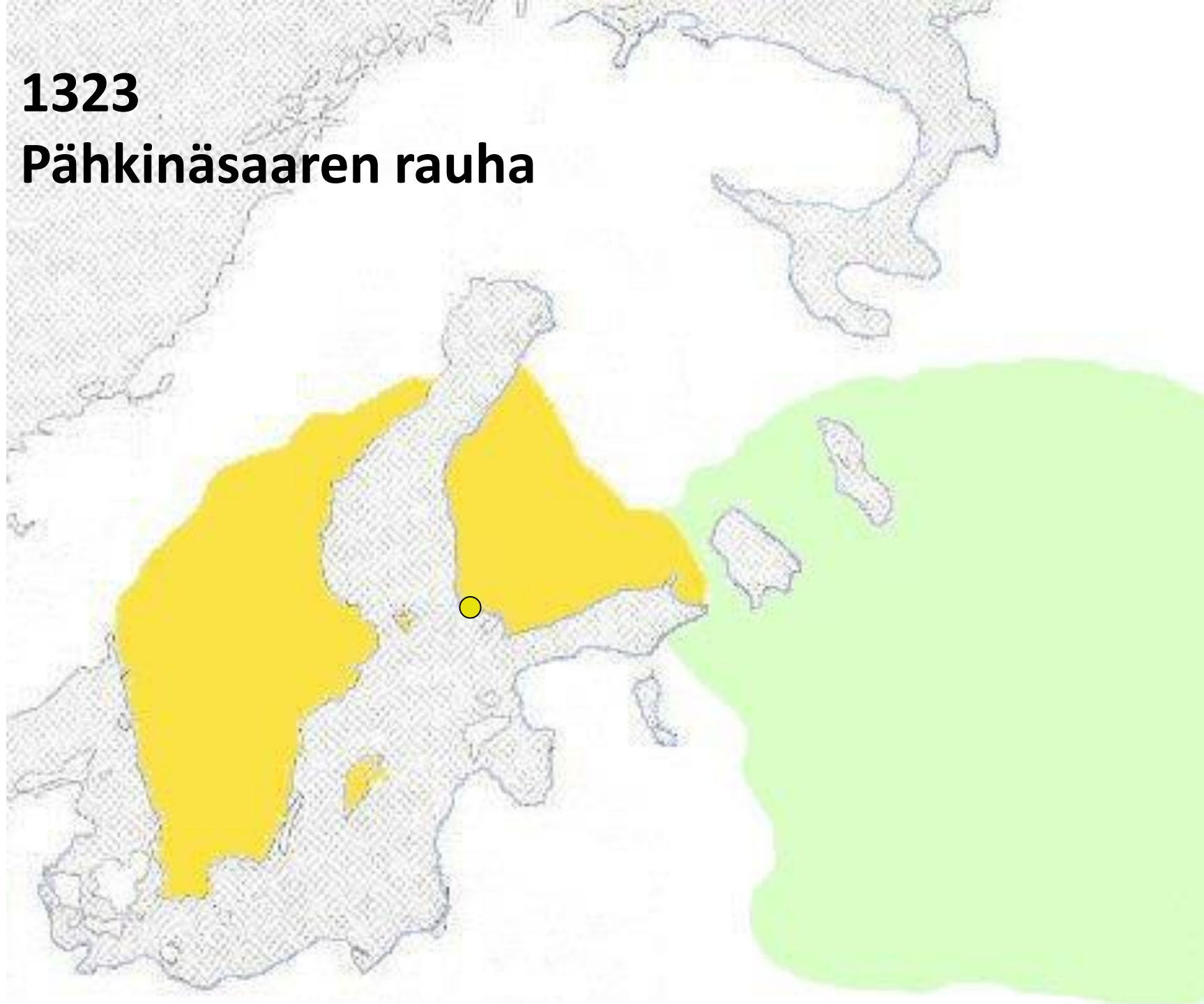
Merkkien selitykset koskevat kaikkia kartoja

*Niin sanottu Vanha Suomi liitettiin Suomeen vuonna 1812.

Suomen alueet keskiajalta 1830-luvulle

1323

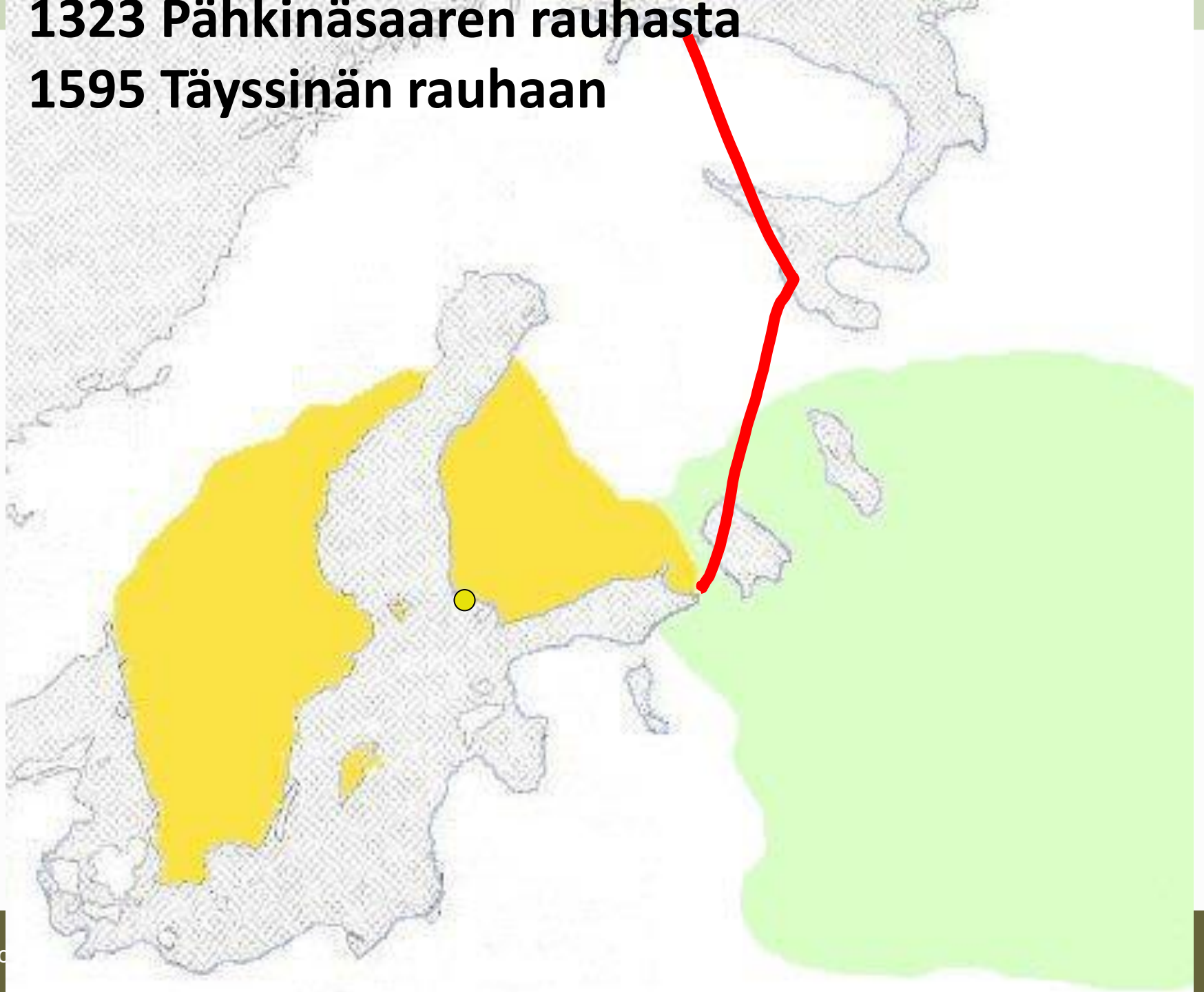
Pähkinäsaaren rauha

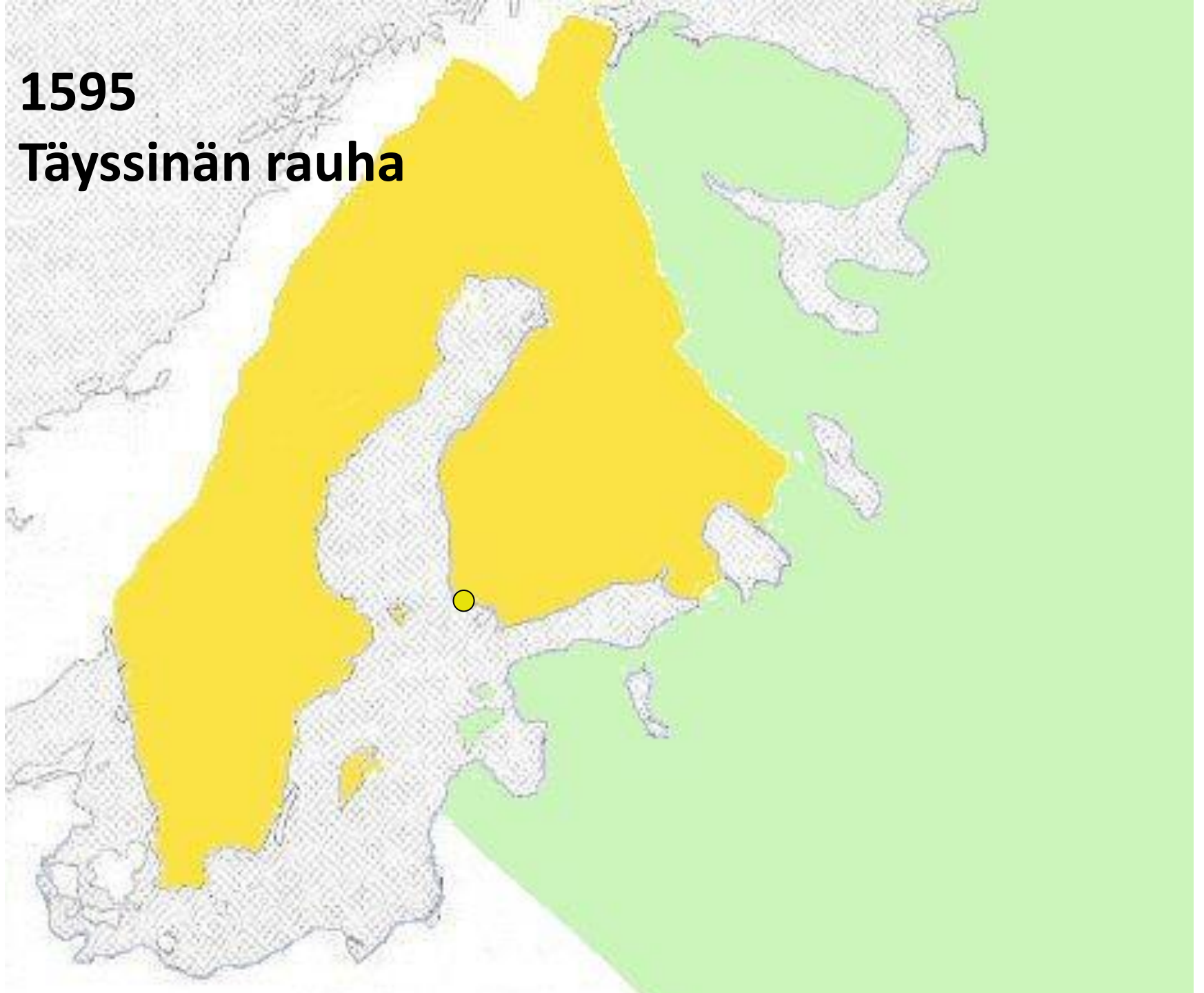

1323 Pähkinäsaaren rauhasta
1595 Täyssinän rauhaan

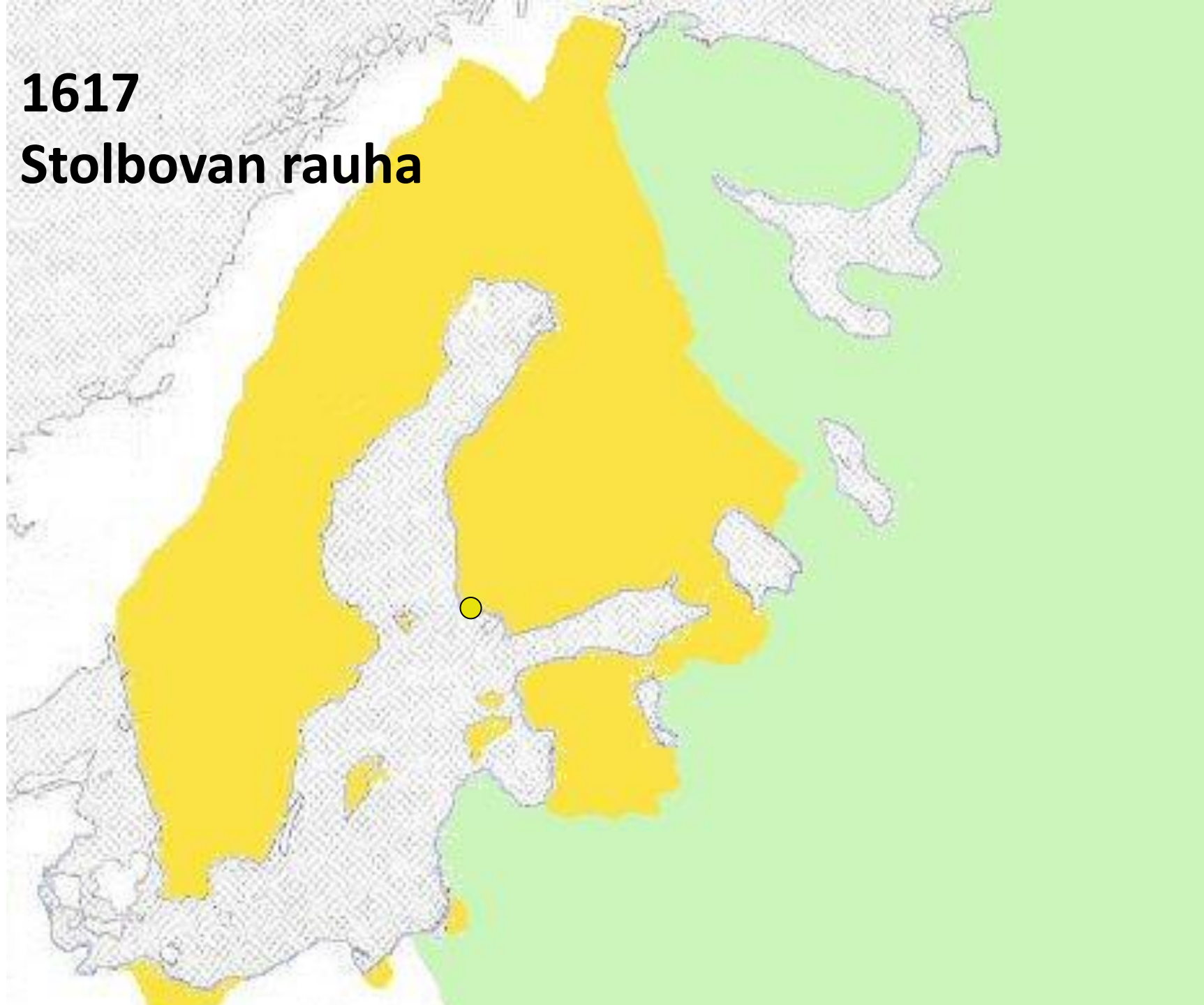
1595

Täyssinän rauha

1617

Stolbovan rauha

Suomen (ja Ruotsin) rajamuutokset

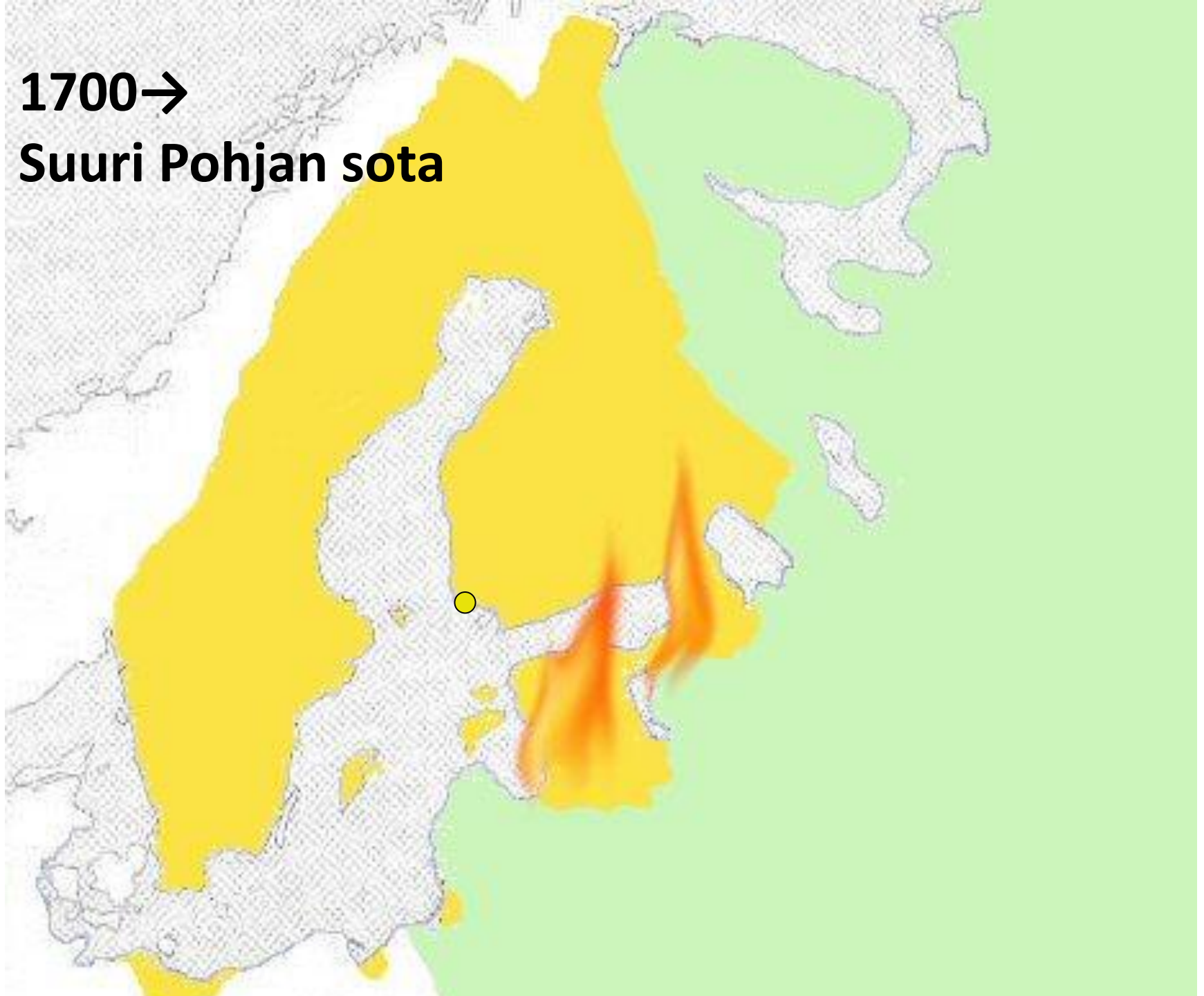
Stolbovan rauha 1617

- Ruotsi nousi 1600-luvulla suurvalta-asemaan.
- Stolbovan rauhassa se sai Venäjältä Käkisalmen läänin ja Inkerinmaan.
- Rauhan seurauksena Venäjältä sulkeutui reitti Itämerelle.

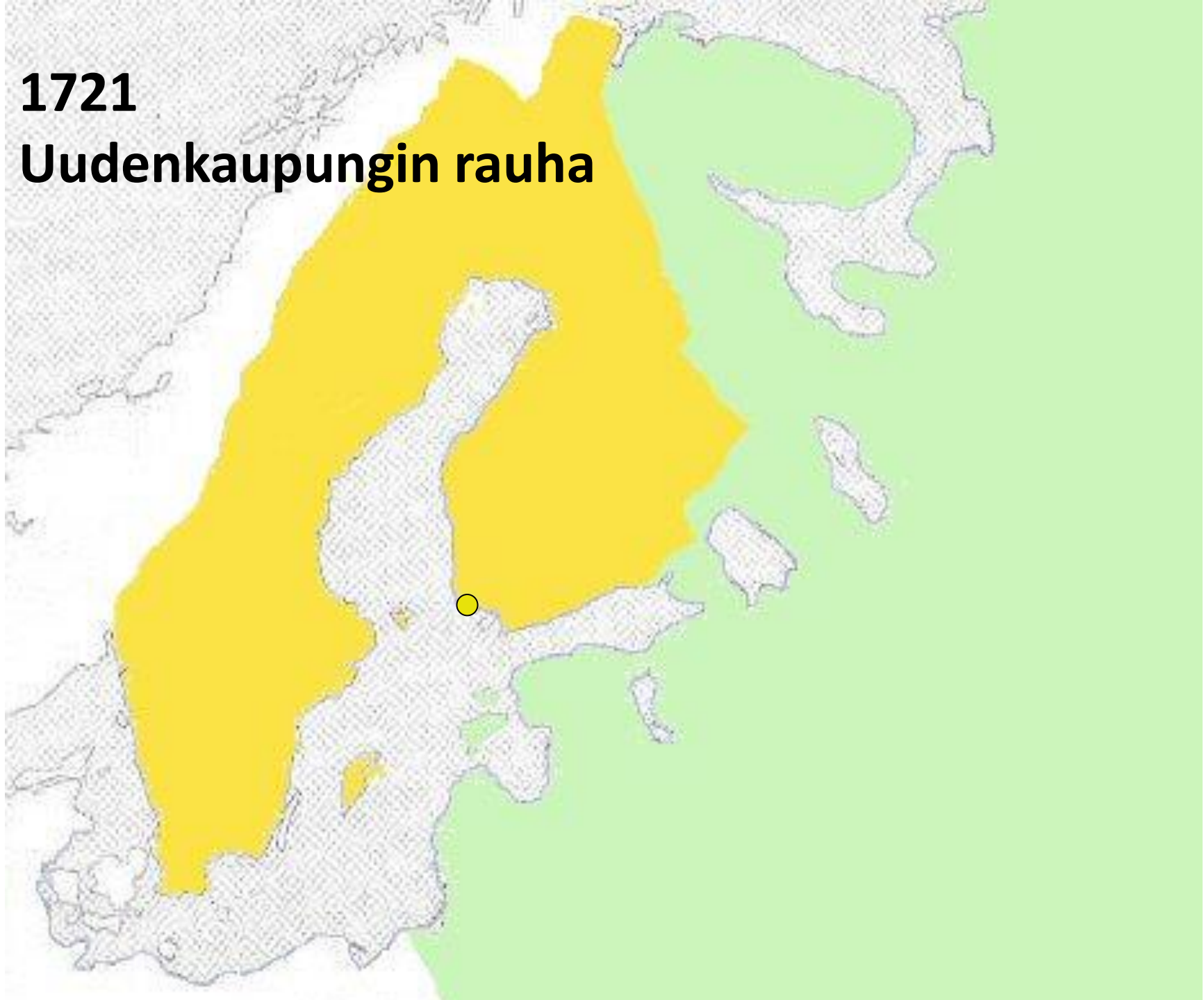
1700→

Suuri Pohjan sota

1721

Uudenkaupungin rauha

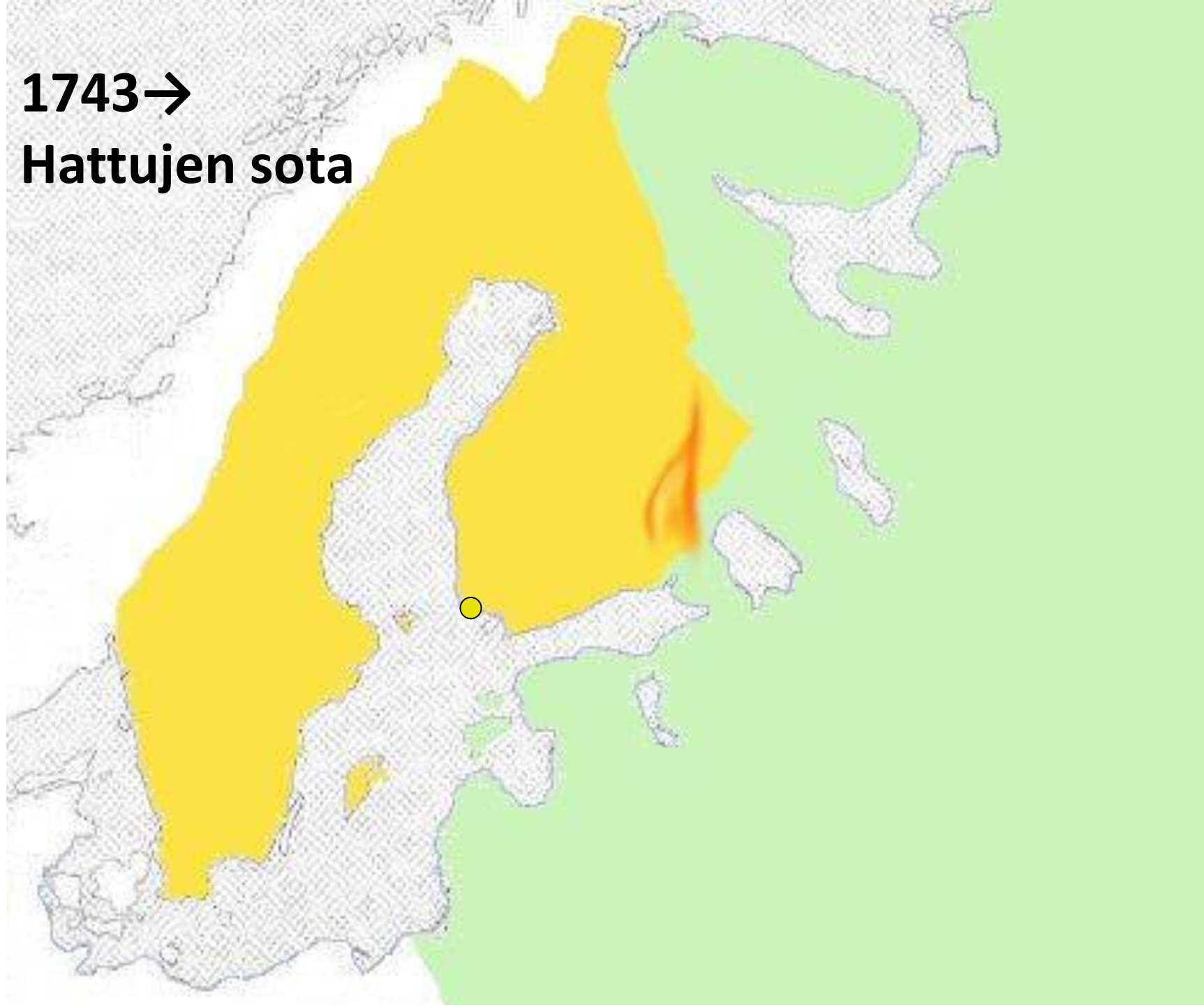
Uudenkaupungin rauha 1721

- Ruotsi menetti suurvalta-aseman Suuren Pohjansodan seurauksena.
- Uudenkaupungin rauhassa se menetti itäiset alueensa, muun muassa Stolbovan rauhassa valloittamansa Käkisalmen läänin.
- Venäjä alkoi Pietari Suuren johdolla nousta eurooppalaiseksi suurvallaksi.

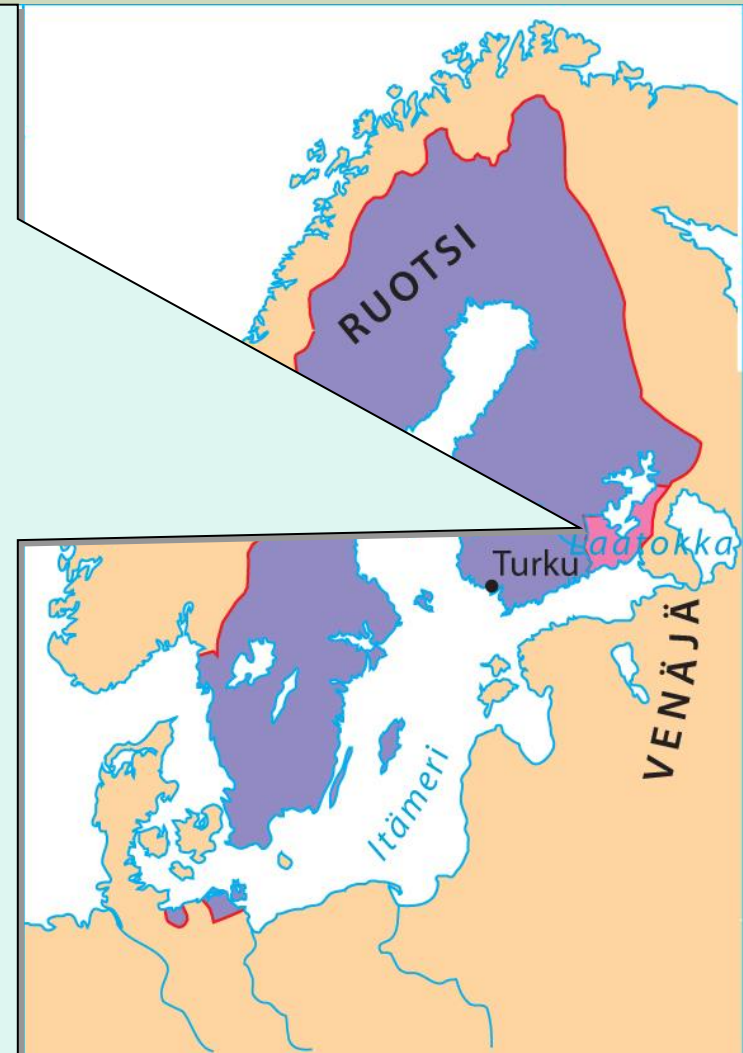
1743→

Hattujen sota

Turun rauha 1743

- Turun rauhan taustalla oli ns. hattujen sota. Ruotsin valtiopäivillä valtaan noussut hattupuolue kannatti Uudenkaupungin rauhassa Venäjälle menetettyjen alueiden valtaamista ja liittämistä takaisin Ruotsiin.
- Ruotsi hävisi hattujen sodan ja valtakunnan itäraja siirtyi lännemmäksi. Itäraja noudatteli Kymijokea.

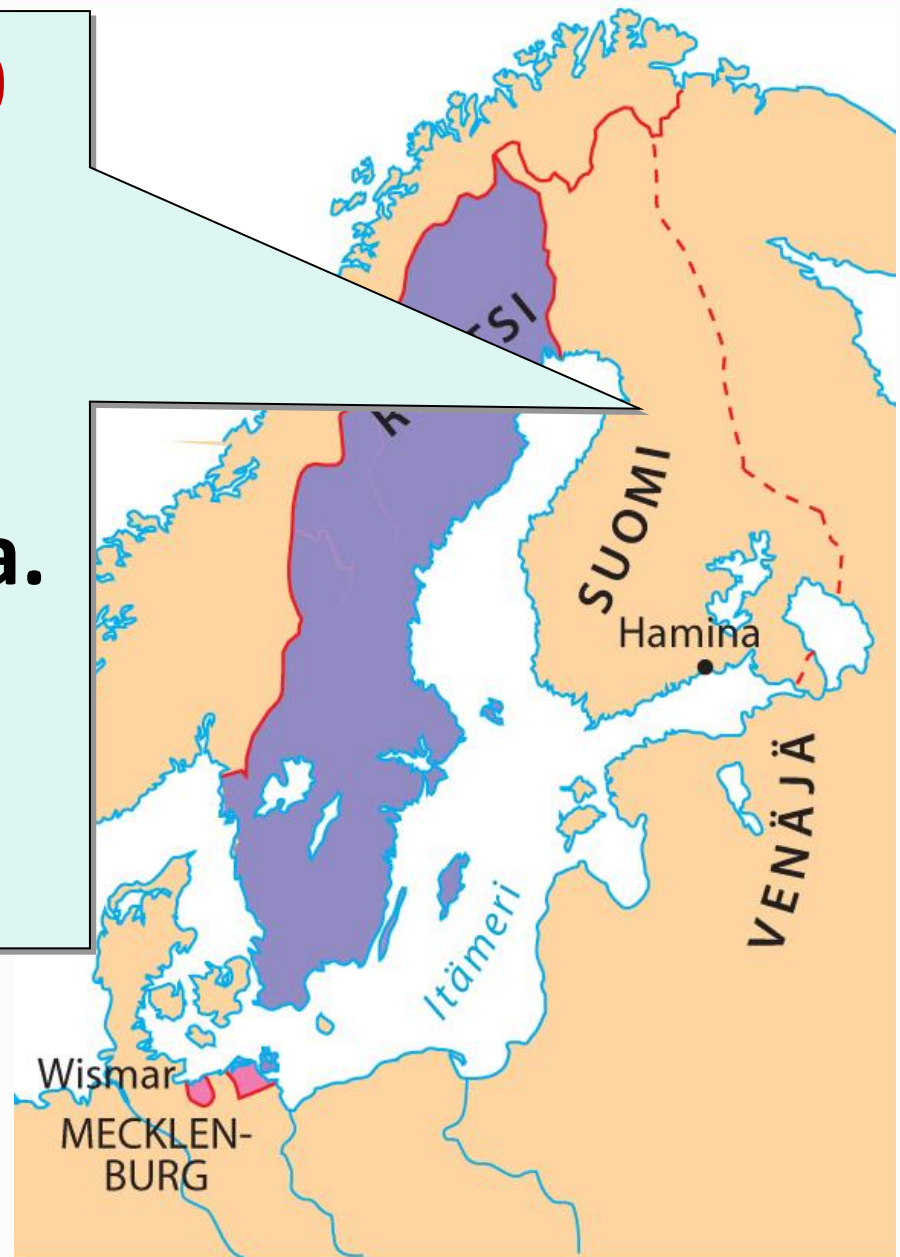

1743→ Turun rauha ja sen jälkeen Napoleonin sodat

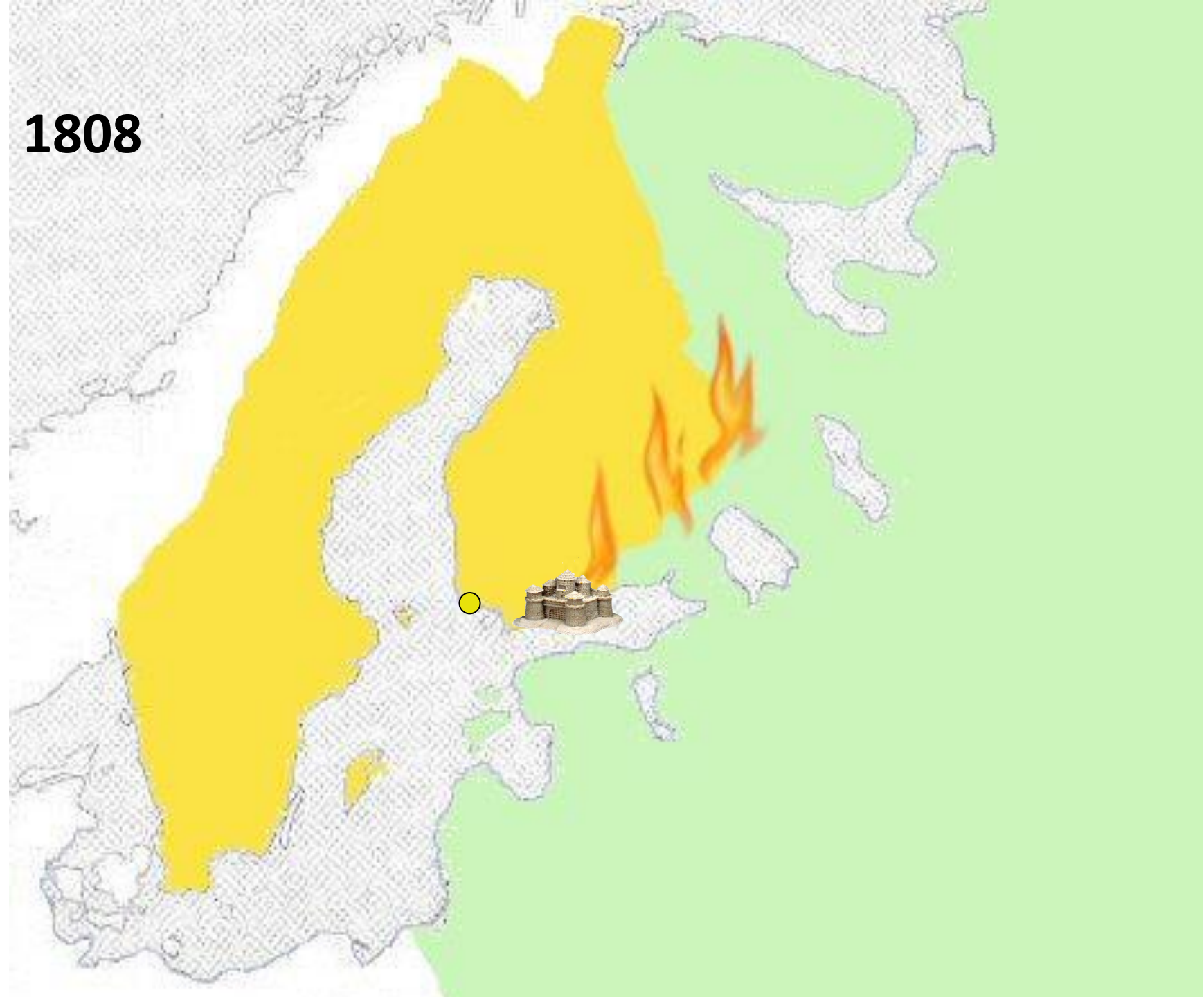

Haminan rauha 1809

- Suomen sodan seurauksena Suomi liitettiin osaksi Venäjän valtakuntaa.
- Ruotsin länsirajaksi tuli Tornionjoki.

1808

Suomen hallitsijat

- Suomen viimeinen ruotsalainen kuningas = **K IV A**
- **Venäjä**n viimeiset keisarit: **PANAANI**
 - Paavali I, **Aleksanteri I**, **Nikolai I**
Aleksanteri II, **Aleksanteri III** ja **Nikolai II**, Itsenäisyys

Suomen varhaishistorian aikajana ja YO-kysymykset

S2023/5 Ruotsin kehittyminen moderniksi valtioksi

K2023/5 Nuijasodan tulkinnat 20 p.

S2019/5 Aleksanteri I ja Suomen suuriruhtinaskunnan asema

K2022/5 Kustaa Vaasa ja reformaatio.

K2019/5 Hyödyn aika ja vapauden aika

K2021/5 Naisten asema keskiajalla

S2020/5 Suomen keskiajan historian lähteet ja niiden tulkinta

1000-1523

1500-luku

1600-luku

1700-luku

1809

S2022/5 Suomen kaupunkiverkon perustaminen.

S2021/5 Joet Suomen taloudessa (keskiajalta 1900-l alkuun).

S2021/4 Kuningatar Kristiina 1900-luvun näkökulmasta

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

K2020/5 EI OLLUT KYSYMYSTÄ!

Suomen varhaishistorian aikajana

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

K2009/7: Missä määrin Suomella oli erityisasema Ruotsin valtakunnassa? Tarkastele kysymystä eri kannoilta.

1000-15230

1523-1600

1600-luku

1700-luku

1809

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

- Suomi oli keskiajalta autonomian aikaan asti osa Ruotsin valtakuntaa. Varhaisemmissa suomalaisissa historiiteoksissa Ruotsin valtakuntaa kutsuttiin usein ”Ruotsi-Suomeksi”.
- Pohdi, missä määrin Suomella oli erityisasema Ruotsin valtakunnassa ja onko mainittu nimitys perusteltu.
- **Huom! Pohdi ja perustele. Vois siis olla puolesta ja vastaan.**

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Joitakin perusteluja Suomen erillisaseman puolesta:

- Maantieteellinen etäisyys emämaasta
- Toisinaan mahtimiehet hallitsivat Suomen alueella emämaasta melko riippumattomasti (esim. Juhanan herttuakunta tai Klaus Fleming Suomen käskynhaltijana)
- Suomen kieli asetti erityisvaatimukset
- Suomen merkitys “rajaseutuna” Venäjää vastaan
- Suomen merkitys verojen ja sotaväen lähteenä.
- Kaupan merkitys.
- **Vaihteli eri aikoina!**

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Myös joitakin perusteluja sitä vastaan:

- Ruotsin valtakunnan laki koko maassa.
- Kuninkaan asema itsevaltiuden aikakaudella.
- Verojen kerääminen valtion kassaan.
- Varsin vähäinen merkitys päätöksenteossa.
- Suomella ei ollut merkittävää erityisasemaa valtakunnassa, vaan Suomi oli yksi valtakunnan tasavertainen osa, jota kutsuttiin keskiajalla itämaaksi, myöhemmin Suomeksi.
- ”Ruotsi-Suomi”-nimityksen taustalla vaikutti nationalistinen tarve keksiä itsenäiselle Suomen valtiolle historiallisia perusteluita.

Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Keskiajalla:

- Suomen valloitus – ristiretket
- Suomi puskurina itää vastaan
- uusi talousalue

• Esimerkkejä:

- ruotsi virkakielenä
- samat lait ja talous
- oikeus lähettää säätyjen edustajia valtiopäiville
- sama uskonto, oma arkkipiispa

- **Kuitenkin maakunta oli yleensä sivuosassa valtakunnan hallinnossa ja päätöksenteossa.**

Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Uudella ajalla (1500-l) uusi merkitys:

- **Kustaa Vaasan uudistukset**
 - Koskivat myös Suomea (itäraja!)
 - Suomi tuli tärkeämmäksi!
- **Suomen alueella ajoittain erikoisjärjestelyjä:**
 - Juhana Herttua 1500-l
 - Nuijasota
 - mutta hallintojärjestelmä muutoin sama kuin Ruotsissa

Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Suurvaltakaudella(1600-l) uusi merkitys:

- Ruotsista suurvalta
 - Venäjä heikko
 - Mielenkiinto kohdistui Eurooppaan
- Suomen alueella:
 - kenraalikuvernööri Per Brahe
 - Uudistuksia kirkkoon, hallintoon, talouteen (merkantilismi, koululaitos, hallinto, koulut, uudet kaupungit)
 - Hallintojärjestelmä sama kuin Ruotsissa

Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Suurvalta-aseman romahdettua erityishuomiota alueen puolustukseen ja muuhun kehitykseen.

- Svartholma ja Viapori

- Isoviha

- **Hattujen sota ja pikkuviha**

- Rajan siirtyminen lännemmäksi

- **Ei ajatusta kansallisesta erityisyydestä ja itsenäisyydestä ennen 1700-luvun loppua.**

- ei vielä nationalismia

- **Hyödyn aikakausi – 1700-luku (valistus)**

- **Kustaa III sodat ja Suomen sota – ero Venäjältä.**

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

- **SUOMI OSAKSI RUOTSIA (n. 1000-1523)**
 - Suomen valloitus – ristiretket
 - Kirkon ja kruunun valta - säädöt
 - Keskiajan arki
 - Pohjolan valtakuntien liitto – Kalmarin unioni
- **VALTION SYNTY (1523-1600)**
 - Kustaa Vaasan uudistukset
 - Kamppailu Ruotsin kruunusta
- **SUURVALLAN SYNTY (1600-luku)**
 - Itämeren suurvalta – Kustaa II Aadolf
 - Aatelisvallasta yksinvaltaan - Kristiina
 - Valtion ja kansan talous
 - Ankarat arki ja puhtasoppisuus
- **HYÖDYN JA VALISTUKSEN AIKA (1700-luku)**
 - Suurvallan romahdus – Kaarle XII
 - Säätyvallasta kuninkaanvaltaan - Hyödyn aika
 - Sivistyksen vuosisata
- **RUOTSIN AIKA PÄÄTTY (1800-luku)**
 - Suomesta osa Venäjää, autonomia!

KESKIAIKA

- Uskonto
- Hallinto
- Talous
- Linnat

UUSI AIKA

- Uskonpuhdistus
- Renessanssi
- Nuijasota

SUURVALTA-AIKA

- Ruotsin suurvaltakausi

VALISTUKSEN JA HYÖDYN KAUSI

- Suuri Pohjan sota
- Iso ja pikkuviha
- Hattujen sota
- Kustaa III aika ja sodat

S2018/5 Suomen asema Ruotsin valtakunnassa

Summa summarum: Nimitys Ruotsi-Suomi ei ole perusteltu.

- Suomi oli Ruotsin valtakunnan itäinen osa ilman myönteistä tai kielteistä erityisasemaa.
- Koko valtakunnassa oli käytössä samat lait, talousjärjestelmä, virkakieli ja oikeus lähettää edustajia valtiopäiville.
- Käsitys erityisasemasta on luotu 1800-luvun kansallisromantiikan aikana, jolloin haluttiin korostaa Suomen omaa historiaa kansakuntana.
- Sitä perusteltiin esimerkiksi maantieteellisellä etäisyydellä Tukholmasta tai Juhana-herttuan ja kenraalikuvernööri Per Brahen hallintokausilla.
- Ennen 1800-lukua ei ollut ajatusta suomalaisten kansallisesta erityisyydestä tai itsenäisyydestä.
- Ruotsi-Suomi -termin käyttöä voi pohtia esimerkkinä historian poliittisesta käytöstä.